

Den göteborgska psykiatrin och psykoterapin

I äldre etnologi var det vanligt att tala om en öst-västlig kulturgräns genom södra Sverige med Vättern som en gränsmarkör, på samma sätt som man talade om en nord-sydlig gräns vid Dalälven. Sådana gränsdragningar kan verka lite konstruerade, men såväl språkvetenskapliga som kulturgeografiska studier har bekräftat att området kring Göteborg, med Halmstad i söder, Jönköping i öster och Karlstad i norr som en slags gränsposteringar, skiljer sig en hel del från den östra landsändan. Märkligt nog återspeglas dessa kulturella skillnader också inom den psykiatriska vården och det på flera sätt. Medan stockholmspsykiatrin, eller åtminstone den debatt som förts om psykiatrin, varit tydligt orienterad mot psykodynamiska synsätt och psykoterapeutiska metoder, har den västsvenska psykiatrin präglats av biomedicin och psykofarmakabehandling.

Skillnaden mellan Stockholm och Göteborg

När psykologen och idéhistorikern Per Magnus Johansson nu kommit med sin fjärde volym i sin storslagna serie om *Freuds psykoanalys* så är det av särskilt intresse att han ägnar denna bok åt psykiatrin i Göteborg. Genom att komplettera de två volymer som huvudsakligen kretsat kring huvudstaden med en studie av psykiatrin i Göteborg finns det anledning att förvänta sig spännande resonemang om vetenskapens och sjukvårdens relation till den lokala kulturmiljön. Dessvärre använder Johansson sig inte explicit av detta kulturgeografiska perspektiv i sin bok, utan läsaren får själv dra sina slutsatser av en jämförande läsning av hans böcker.

Skillnaderna mellan Stockholm och Göteborg botten av allt att döma i att de institutionella förutsättningarna för psykoterapi och psykoanalys såg väsentligen olika ut. Medan det i huvudstaden fanns ett inte obetydligt antal privatpraktiserande analytiker och flera organisationer som ordnade utbildning och fortbildning av terapeuter var den psykoterapeutiska verksamheten i Göteborg mer tydligt kopplad till universitetets olika institutioner. Flera av professorerna i psykiatri var intresserade av, eller åtminstone inte avvisade till, psykoterapi och psykoanalys. Särskilt gäller detta Jan-Otto Ottosson som rörde sig mellan psykiatrins alla områden och representerade en i positiv mening eklektisk tradition som alltid funnits inom psykiatrins alla skolbildningar till trots. Men ännu större betydelse hade kontakterna mellan Göteborgs Psykoterapi Institut och

universitetets psykologiska institution. Verksamheten påverkades dock av de spänningar som uppkom mellan dem som bedrev aktiv terapeutisk verksamhet och några personer i ledande ställning som inte var kliniskt verksamma. Det psykoteraeutiska intresset stärktes också av att flera forskare vid de sociologiska och idéhistoriska institutionerna skrev omfattande arbeten om Sigmund Freud och Poul Bjerre. Till skillnad från situationen i Stockholm bildades den Psykoanalytiska föreningen först på 1990-talet och den förefaller ha haft en ganska marginell betydelse.

Debatten om psykoterapin

I likhet med de tidigare böckerna följer Johansson ett antal personer, institutioner och verksamheter genom detaljerade referat av de skrifter som producerats. Detta ger en närhet och konkretion åt framställningen som är värdefull, men man saknar ibland jämförelser med och utblickar mot nationella och internationella debatter. Det är ofrånkomligt att en bok om psykiatri i Göteborg även behandlar striderna kring den barnneuropsykiatriska verksamheten som initierats av Christopher Gillberg. Alla turer i denna långvariga strid är ännu inte utredda, men uppenbart speglar de grundläggande meningsmotsättningar med rötter i barnpsykiatriens historia från tidigt 1900-tal.

Per Magnus Johanssons fjärde bok om svensk psykoterapi och psykoanalys ger en mycket utförligt och genomarbetad presentation av debatten om psykoterapin i Göteborg. Perspektivet i denna bok är här betydligt bredare än i de föregående och fokus ligger framför allt på psykiatri och psykoterapi i allmänhet och inte specifikt på psykoanalysen. I framställningen presenteras föreläsare för allmän psykiatri och mer renodlad neuropsykiatri, allmän psykologi och experimentell psykologi, psykoterapi och psykoanalys samt sociologi och idéhistoria och mångfalden av röster hade kunnat hanteras på ett mer övergripande sätt om boken inte haft *Freuds psykoanalys* som utgångspunkt och huvudrubrik. Kanske hade det då även varit lättare att hitta ett svar på frågan om varför den göteborgska psykiatri gått andra vägar än den stockholmska.

ROGER QVARSELL

Professor vid Tema Kultur och samhälle,
Linköpings universitet
Publicerad i juli 2010